

Länstyrelsen
Norrbotten

Yttrande

1 (4)

Datum
2024-03-24

Diarienummer
815-2024

ku.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: ku.sna@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Som om vi aldrig funnits - exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset (SOU 2023:68)

Er beteckning: Ku2023/01197 SOU 2023:68

Sammanfattning

Länstyrelsen välkomnar utredningen som helhet och dess bidrag till att synliggöra minoritetens historia och assimileringens effekter både i en historisk kontext och i form av nutida erfarenheter av exkludering, ärvda trauman och olika typer av kvarlevande orättvisor.

Länstyrelsen lämnar följande synpunkter:

- Länstyrelsen välkomnar en fortsatt process för försoning tillsammans med minoriteten och ansvariga aktörer, framför allt staten och Svenska kyrkan. Länstyrelsen efterfrågar ett tydligt uppdrag från regeringen i att gemensamt arbeta vidare.
- Länstyrelsen tillstyrker förslaget om att fortsätta utredning som belyser minoritetens historiska tradition av att bedriva renskötsel, utredning om hur avvitrning av ströängar hanterats samt utredning av minoritetens status som urfolk behöver genomföras.
- Länstyrelsen tillstyrker den rekommendation som riktas till myndigheten, men för att få genomslag i arbetet krävs ett tydligare uppdrag och tillräckliga resurser.
- Länstyrelsen ser sitt ansvar för situationen i arbetsstugorna, och bör ta ansvar för detta i en fortsatt process.
- Länstyrelsen efterlyser ett tydligare jämställdhets- och barnperspektiv i utredningen.

13.0 Process för upprättelse och försoning

Länsstyrelsen välkomnar en fortsatt process för försoning, enligt förslag i avsnitt 13 och 14. Länsstyrelsen tillstyrker att ansvaret för att fortsätta arbetet bör ligga på de utpekade parterna enligt avsnitt 12, det vill säga staten (där länsstyrelsen också ingår) och Svenska kyrkan. Ansvaret handlar om att föra processen vidare inom sina organisationer genom implementeringen av de åtgärder som minoriteten behöver för att kunna gå vidare mot en försoning. Länsstyrelsen noterar att det krävs fortsatt, långsiktigt, arbete tillsammans med minoriteten och aktörerna emellan för att åstadkomma en framgångsrik process.

Det ska inte vara upp till minoriteten att själva driva arbetet framåt utan statliga aktörer har här ett stort ansvar och de enda som har tillräckliga resurser för att genomföra konkreta åtgärder. Länsstyrelsen tillstyrker behovet av en handlingsplan från regeringen, enligt 14.5. Länsstyrelsen betonar viken av att alla aktörer tydligt markerar att arbetet ska fortgå, vilket kräver att Länsstyrelsen Norrbotten får ett tydligt, resurssatt, uppdrag från regeringen.

Av utredningen framgår att flera intervjupersoner uttrycker missnöje och bristande förtroende för staten och länsstyrelsen, som en konsekvens av upplevelsen av att ha blivit fråntagna rättigheter knutna till traditionella näringar. Det allmännas uppdrag i att främja demokrati bygger på förtroende hos medborgarna. Länsstyrelsen tillstyrker att en försoningsprocess är viktig för att återuppbygga det skadade förtroendet och för att stärka demokratin.

14.10 Frågor som kräver ytterligare utredning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att fortsatt utredning som belyser minoritetens historiska tradition av att bedriva renskötsel, utredning om hur avvitrning av ströängar hanterats samt utredning av minoritetens status som urfolk behöver genomföras. Detta för att stötta processen med att ställa historiska oförrätter till rätta och för att minska splittringen och polariseringen mellan minoritetsgrupper och lokalbefolkningen.

Länsstyrelsen Norrbotten noterar utredningens bedömning av att statens agerande har lett till att minoriteten förlorat markrättigheter och möjlighet att utöva sina traditionella näringar. Länsstyrelsen noterar också att detta resulterat i kvarlevande orättvisor som i hög grad påverkar minoriteten i dag.

Länsstyrelsen noterar att utredningen innefattar berättelser om mer nutida erfarenheter av att uppleva att bli osynliggjord i myndighetskontakter, till exempel i förhållande till länsstyrelsen i frågor som rör rennäring, jakt och fiske. Länsstyrelsen noterar att detta ställer krav på myndigheten att arbeta med åtgärder inom befintliga områden som upplevs brista. Länsstyrelsen behöver säkerställa en förståelse för vilken effekt historiska oförrätter har på förtroendet för länsstyrelsen som myndighet och ständigt arbeta för att stärka demokratin.

14.11.2 Länsstyrelsen i Norrbottens län bör granska sin roll i förhållande till arbetsstugorna och utbildningsinsatserna

Länsstyrelsen tillstyrker rekommendationen som riktar sig till myndigheten. Länsstyrelsen vill understryka att möjligheten att göra ett gott arbete på kräver ett tydligt och tillräckligt finansierat uppdrag från regeringen. Befintliga uppdrag och finansiering lämnar ett mycket litet utrymme för ett fördjupat arbete med att, exempelvis, undersöka historiska kopplingar.

Processen som startar efter att utredningen är klar omfattar flera områden. Länsstyrelsen noterar att det inom områden där det inte finns en direkt koppling till assimileringpolitiken kan finnas skäl att vidta åtgärder i syfte att främja minoritetens språk och kultur, enligt 14.11, exempelvis genom ökad synlighet. Detta medför att ytterligare områden för åtgärder kan tillkomma i länsstyrelsens arbete med rekommendationen.

Länsstyrelsen understryker att åtgärder ska göras i samverkan med minoriteten, vilket ställer krav på andra arbetssätt som i sin tur kräver mer resurser. Länsstyrelsen ser att många av de områden som utredningen lyfter fram kräver ett omfattande arbete på hela myndigheten.

14.11.4 Stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor bör underlätta tillgången till arkivmaterial och rikta medel till studier som kan leda till att meänkieli främjas

Länsstyrelsen betonar sitt fortsatta ansvar för stiftelsen och att myndigheten arbetar vidare med rekommendationen rörande arbetsstugorna.

Länsstyrelsen förvaltar stiftelsen Norrbottens Läns Arbetsstugor och hade ett ansvar för de delar av assimileringpolitiken som skedde genom arbetsstugorna. Stiftelsen har varit delaktig i kommissionens arbete och kommer fortsatt göra insatser i försoningens tecken.

Jämställdhets- och barnperspektiv

Länsstyrelsen efterfrågar ett tydligare jämställdhetsperspektiv. Det framgår inte att kommissionens arbete tagit hänsyn till män och kvinnor, flickor och pojkars, olika upplevelser av assimileringspolitikens genomförande och konsekvenser.

Länsstyrelsen betonar vikten av att i fortsatta utredningar och åtgärder beakta barnrättsperspektivet i processen.

Utredningen lyfter fram situationer om barns levnadsvillkor i det historiska perspektivet, samt hur assimileringpolitiken påverkat exempelvis överföring av språk och kultur mellan föräldrar och barn. Länsstyrelsen saknar exempel på dagens barns röster om hur de har påverkats, och påverkas, av exempelvis språkförlust.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med handläggare Ida Pelli som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Lina Segerlund, enhetschef social hållbarhet medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.